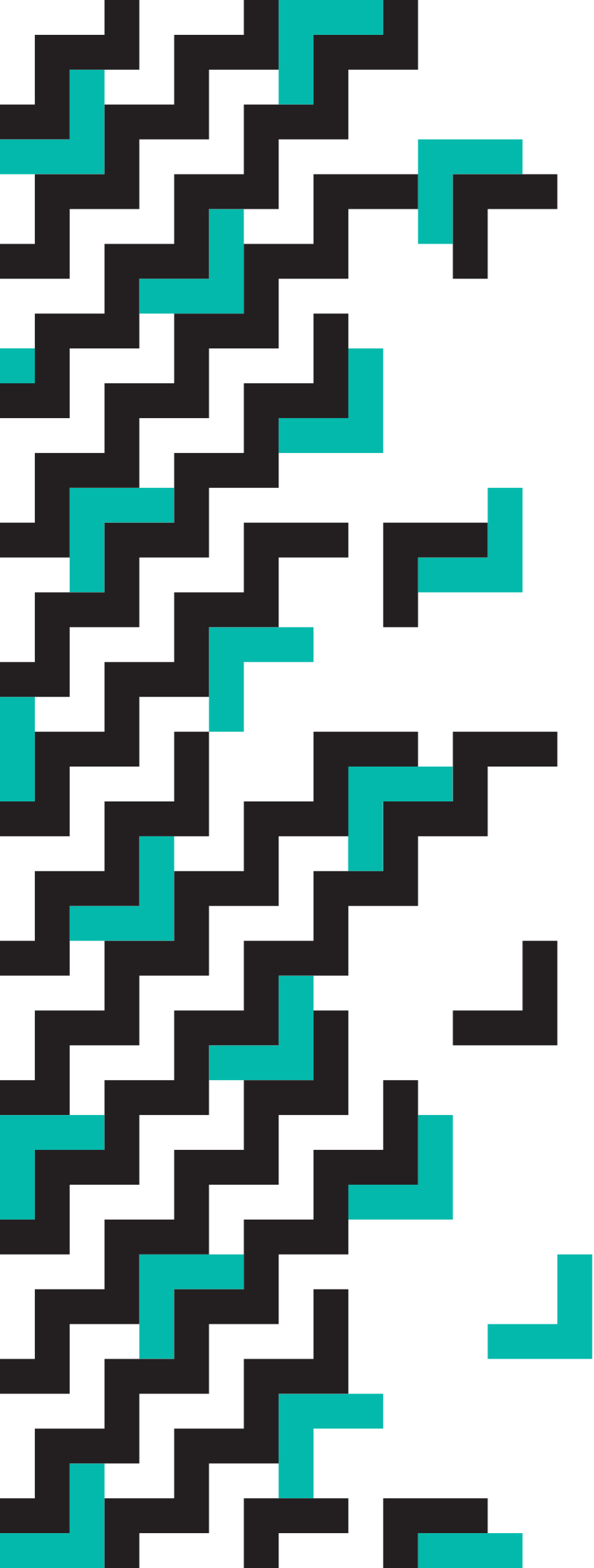




**VERKIEZINGSMEMORANDUM  
2024  
VAN DE VLAAMSE  
UNIVERSITEITEN**



**VERKIEZINGSMEMORANDUM  
2024  
VAN DE VLAAMSE  
UNIVERSITEITEN**



## INLEIDING

De Vlaamse universiteiten leveren een pivotale bijdrage aan de ontwikkeling van de kennismaatschappij, niet alleen in Vlaanderen maar ook internationaal. Zij leiden steeds nieuwe generaties jongeren op tot actoren die de reputatie van Vlaanderen als kennis- en innovatieregio dragen en kracht bijzetten, maar die ook ver buiten de grenzen van onze regio het verschil maken. De universiteiten doen dat met onderzoeksgebaseerd onderwijs dat aan de hoogste internationale standaarden beantwoordt. Dit opleidingsaanbod strekt zich uit over de hele levensloop, met een aanbod in levenslang leren dat eveneens geschraagd wordt door wetenschappelijk onderzoek en net daardoor uniek is. Vlaanderen heeft universiteiten die bovendien in onderzoek en innovatie tot de top in continentaal Europa gerekend kunnen worden. Ze zijn leidend in de Europese kaderprogramma's voor onderzoek en innovatie. De bijdrage die ze leveren vanuit basis- en toegepast onderzoek is bepalend voor het succes van Vlaanderen als kennisregio en voor de leidende rol van hun universitaire ziekenhuizen.

De publieke middelen die de overheid in de universiteiten investeert, zijn een cruciale hefboom en stellen de universiteiten in staat om onderwijs, onderzoek en innovatie en maatschappelijke dienstverlening op internationaal toonaangevend niveau te realiseren.

Het past om hier onze expliciete waardering uit te spreken voor het vertrouwen dat de huidige en vorige Vlaamse Regeringen en het Vlaams Parlement hebben gesteld in het verantwoordelijkheidsgevoel en de intrinsieke kwaliteit van onze universiteiten. Het hervormde kwaliteitszorgstelsel waarborgt het hoge niveau van de aangeboden opleidingen. De universiteiten zijn ook dankbaar dat de Vlaamse Regering in budgettair uitdagende tijden van investeringen in onderzoek en ontwikkeling een speerpunt blijft maken.

Om de universiteiten toe te laten hun maatschappelijke opdracht op een kwaliteitsvolle en hoogstaande manier te vervullen, maakte de decreetgever met het financieringsdecreet van 2008 de duidelijke keuze voor een publieke basisfinanciering van het hoger onderwijs.

De memorie van toelichting bij het decreet van 14 maart 2008 betreffende de financiering van de hogescholen en de universiteiten in Vlaanderen verwoordt de basisfilosofie van het sociaal contract met de hogeronderwijsinstellingen treffend:

“Dat de overheid het hoger onderwijs financiert heeft te maken met de strategische doelstellingen van de overheid ten aanzien van dat hoger onderwijs:

- versterken van de kwaliteit van het hoger onderwijs en leren en streven naar excellentie;
- versterken van de kwaliteit van het onderzoek;
- versterken van de bijdrage van het hoger onderwijs en onderzoek aan de innovatie van de kenniseconomie en kennissamenleving om de toekomst ervan veilig te stellen;
- verbreden van de toegang en verruimen van de deelname aan het hoger onderwijs;

- versterken van de doelmatigheid van het hoger onderwijsbestel;
- maken van sterke instellingen met een groot veranderingspotentieel”.

De Codex Hoger Onderwijs voorziet in een aantal wel doordachte instrumenten om dit sociaal contract met de universiteiten te honoreren en een adequate financiering te waarborgen:

- het systeem van de zogenaamde “kliks” zorgt ervoor dat de financiering de stijgende studentenaantallen (weliswaar gedempt en met vertraging) volgt;
- een groeipad voor aanvullende onderzoeksmiddelen brengt de financiering van het onderzoek rondom de opleidingen die in 2013 integreerden in de universiteiten op hetzelfde niveau als de financiering van de andere academische opleidingen;
- een groeipad zorgt voor extra omkadering van het Zelfstandig Academisch Personeel en meer evenwicht ten opzichte van de groei van het totaal aantal studenten.

Bij onverkorte toepassing zorgt de voorziene regelgeving voor een adequate financiering van het hoger onderwijs. Deze ligt echter nog altijd lager dan in onze buurlanden, die belangrijke kennisconcurrenten zijn. Dit bewijzen onder meer een recente studie van de Nationale Bank van België<sup>1</sup> en een recente door de Vlaamse overheid bestelde benchmarkingstudie van de OESO<sup>2</sup>.

De kracht van onze universiteiten, die politiek als een vanzelfsprekendheid wordt ervaren en die door dezelfde beleidsverantwoordelijken terecht ook als internationaal handelsmerk van onze deelstaat wordt uitgedragen, wordt evenwel sterk bedreigd door de zware uitholling van onze basisfinanciering. Opeenvolgende en continue besparingen hebben ertoe geleid dat de universiteiten en hogescholen in 2022 samen 349,5 miljoen euro minder aan basisfinanciering ontvingen dan waar ze recht op hadden bij een onverkorte toepassing van het decretaal bepaalde financieringsmechanisme. Hiervan vindt ca. 136 miljoen euro haar oorsprong in de periode 2020-2022 (97,6 miljoen euro onderindexering, 38,6 miljoen euro door uitstel kliks en groei-paden)<sup>3</sup>. Gezien deze sterke erosie van de financiering gecombineerd met de forse injectie in de universiteiten die bijvoorbeeld Nederland voorziet, is het risico groot dat Vlaanderen internationaal de rol moet lossen.

Wij vragen met aandrang aan onze toekomstige beleidsmakers om het sociaal contract met de universiteiten te honoreren en de basisfinanciering te herstellen en zo de brandstof te geven die onze universiteiten nodig hebben om het welzijn in en de welvaart van Vlaanderen als kennisregio te behouden en mee te helpen verhogen. Op die manier kunnen zij hun volle potentieel blijven inzetten om de grote maatschappelijke uitdagingen, zoals de groene en de digitale transformatie, aan te gaan.

**Jan Danckaert, Luc Sels, Rik Van de Walle,  
Herman Van Goethem en Bernard Vanheusden**

## KERNCIJFERS



**168.830**

Totaal aantal actieve inschrijvingen met een diplomacontract, AJ 2021-2022 (teldatum: 30/05/2023)<sup>1</sup>



**238.944**

Aantal publicaties in het Web of Science en het Vlaamse Academisch Bibliografisch Bestand (Sociaal en Humane Wetenschappen), 2011-2020 (niet gewogen)<sup>7</sup>



**5.494**

Creditcontracten (teldatum: 30/05/2023)<sup>2</sup>



**977**

Aantal toegekende octrooien, 2017-2021 (niet gewogen)<sup>8</sup>



**19.853,06**

Totaal aantal wetenschappelijke personeelsleden (in VTE), telling op 1 februari 2022<sup>3</sup>



**97**

Aantal gecreëerde spin-offs, 2017-2021<sup>9</sup>

**61,22**

% van het personeel gefinancierd buiten de werkingsuitkeringen (in VTE), telling op 1 februari 2022<sup>4</sup>



**€3.075.998.216**

Totaalbedrag bedrijfsinkomsten 2022<sup>10</sup>



**9.719,17**

Totaal aantal administratief en technische personeelsleden (in VTE), telling op 1 februari 2022<sup>5</sup>



**€244.487.586**

Inkomsten uit Europese programma's 2022<sup>11</sup>



**2.088**

Aantal doctoraatsdiploma's, AJ 2020-2021 (ongewogen)<sup>6</sup>



**€339.305.229**

Inkomsten uit contractonderzoek met de privésector en wetenschappelijke dienstverlening (4de geldstroom) 2022<sup>12</sup>

### Bronnen

<sup>1-2</sup> Dataloep

<sup>3-4-5</sup> VLIR-personeelsstatistieken

<sup>6-7</sup> BOF-sleutel 2023

<sup>8-9</sup> ECOOM

<sup>10-11-12</sup> Jaarrekeningen universiteiten



# MOTOREN VOOR WELVAART EN WELZIJN IN VLAANDEREN



## IMPACTVOL EN INTERNATIONAAL TOONAANGEVEND

Vanuit hun driedelige opdracht inzake onderwijs, onderzoek en innovatie, en maatschappelijke dienstverlening leveren de vijf Vlaamse universiteiten een aanzienlijke bijdrage tot welvaart en welzijn in Vlaanderen. Ze onderscheiden zich bovendien, ook in internationaal verband, door hun vermogen om nieuwe wetenschappelijke inzichten om te zetten naar maatschappelijk relevante toepassingen<sup>4</sup>.

Met een personeelsbestand van bijna 30.000 VTE (hun universitaire ziekenhuizen niet meegerekend) behoren zij tot de grootste werkgevers in onze regio<sup>5</sup>.

Een grondige impactstudie uit 2017 leert dat elke euro die de overheid via de basisfinanciering investeert in de Vlaamse universiteiten minstens tien euro oplevert voor de Vlaamse economie<sup>6</sup>. Ook een studie uit 2020 naar de economische effecten van internationalisering in het hoger onderwijs toont een zeer positieve balans<sup>7</sup>.

Alle Vlaamse universiteiten maken deel uit van een Europese Universiteit, het paradepaardje van de Europese Commissie met als ambitie om te komen tot meer integratie binnen de Europese hogeronderwijsruimte.

De kwaliteit van ons onderzoek vormt tevens een unieke aantrekkingspool voor buitenlandse directe investeringen vanuit de bedrijfswereld. Het aandeel buitenlandse investeringen in onderzoek en ontwikkeling stond in 2022 met 1 op de 5 projecten en 1 op de 4 extra jobs historisch hoog<sup>8</sup>.

### Onderwijs

Binnen de unieke onderzoeksgedreven omgeving van de universiteiten worden studenten voorbereid op een professionele loopbaan waar de wetenschappelijke methode, kritische reflectie, probleemoplossend vermogen, ethisch besef en op feiten gebaseerd denken voorop staan.

De kwaliteit van de aangeboden opleidingsprogramma's en de aandacht voor kwaliteitszorg staan op een zeer hoog niveau. Dat blijkt niet alleen opnieuw uit de laatste ronde van de instellingsreviews, een onafhankelijke en door de overheid ingestelde periodieke beoordeling van het gevoerde onderwijsbeleid en de kwaliteitsborging van de opleidingen aan onze universiteiten, maar ook uit opleidings- en faculteitsspecifieke internationale peer reviews.

Vanuit hun sterk toegenomen engagement voor een leven lang leren spijkeren de universiteiten ook de inzichten en vaardigheden van reeds beroepsactieve kenniswerkers bij en stimuleren zij door deze professionalisering innovatie.

## Onderzoek en innovatie

Het universitair onderzoek staat comparatief zeer sterk in continentaal Europa en scoort hoog op een brede waaier van parameters: doctoraten, aantal en kwaliteit van publicaties, internationale samenwerkingen, deelnames aan Europese onderzoeksprogramma's, octrooivolume en het volume samenwerkingen met het bedrijfsleven. Bij wijze van illustratie zoomen we even in op twee van deze parameters.

Binnen de segmenten waar de competitie voor Europese financiering het sterkst speelt, realiseert Vlaanderen een ijzersterke return. De verwachte return van Horizon 2020, het vorige Europese kaderprogramma, zou gegeven de bijdrage van België rond 2,91 procent moeten liggen. In realiteit is het 4,64 procent. Dat is een geweldige prestatie in vergelijking met andere regio's en landen. In de top 5 van de Belgische deelnames staan vier Vlaamse universiteiten. Als de return verrekend wordt per regio, is het resultaat van Vlaanderen dus ongetwijfeld nog heel wat beter dan 4,64 procent. De eerste cijfers voor het nieuw opgestarte Europese kaderprogramma, Horizon Europe, bevestigen deze positieve trend met uitstekende resultaten bij de Europese Onderzoeksraad (ERC) en de diverse Marie Skłodowska-Curie kanalen.

15% van de onderzoeksfinanciering van hoger onderwijs (HERD) in Vlaanderen is afkomstig van bedrijven, wat ver boven het Europees gemiddelde ligt<sup>9</sup>. De Community Innovation Survey, die onder meer peilt naar het type partners waarmee innovatieve bedrijven het meest samenwerken, leert dat hogeronderwijsinstellingen goed zijn voor 14%, ver boven overheids- of publieke onderzoeksinstellingen (10%), concurrenten of andere ondernemingen in dezelfde industriële sector (5%)<sup>10</sup>. Deze intense samenwerking tussen universiteiten en het bedrijfsleven is een van de troeven van ons innovatie-ecosysteem, maar de inspanningen van beide actoren op dat vlak worden door beleidsmakers nog te weinig naar waarde geschat.

## Maatschappelijke dienstverlening

Universiteiten zijn door hun op feiten gebaseerde aanpak uitstekend geplaatst voor deelname aan het maatschappelijk debat en de aanpak van de grote maatschappelijke uitdagingen waar onze samenleving mee geconfronteerd wordt. Wetenschappelijke inzichten zijn onontbeerlijk voor een op feiten gebaseerde beleidsvoering, een evidentie die tijdens de coronacrisis extra in de verf werd gezet. Universiteiten kunnen overheden gericht adviseren om zich zo optimaal mogelijk voor te bereiden op toekomstige crisissituaties van lokale en supranationale aard.

Universiteiten zijn broedplaatsen voor kennis, creativiteit en ondernemerschap, en staan met hun onderzoek aan de wieg van baanbrekende technologische en sociale innovaties die onze samenleving veerkrachtig maken. In zowel de maatschappelijke uitdagingen van vandaag als die van morgen, en over alle domeinen heen, staat de kennis van de universiteiten ten dienste van de maatschappij.

De universitaire ziekenhuizen staan garant voor hoogkwalitatieve basis- en topreferentiezorg in alle domeinen van de geneeskunde. Ze beogen daarbij maximale toegankelijkheid en respect voor alle patiënten. Ze vormen onmisbare hoekstenen van de gezondheidszorg, nemen 90 procent van de op innovatie gerichte projecten voor hun rekening en zorgen mee voor de noodzakelijke klinische ervaring van nieuwe artsen en tandartsen.

Door hun inspanningen op het vlak van wetenschapscommunicatie informeren de universiteiten het grote publiek over de resultaten en de relevantie van onderzoek. Zij stimuleren jongeren om universitaire studies en een wetenschappelijke loopbaan te overwegen. De waardering van het grote publiek voor deze inspanningen blijkt uit de resultaten van de Wetenschapsbarometer<sup>11</sup>.

Universiteiten dragen ook bij tot de capaciteitsversterking bij hun partners in het Globale Zuiden en tot meer binnenlands begrip over de uitdagingen van globale duurzame ontwikkeling.

Als academische vrijhavens bieden de universiteiten bescherming aan studenten en wetenschappers die in hun thuisland bedreigd worden.



## DE MOTOR SPUTTERT: CODE ROOD VOOR DE BASISFINANCIERING

In de aanloop naar de verkiezingen van 2024 moeten de universiteiten opnieuw vaststellen dat de overheid over de jaren heen op verschillende manieren de basisfinanciering heeft uitgehold en blijft uithollen. De maatschappelijke en economische meerwaarde van de universiteiten worden door het beleid als vanzelfsprekend beschouwd en hun steeds terugkerende veerkracht na crisisperiodes wordt onterecht gezien als een bewijs dat er gerust nog bijkomende besparingen op de rug van de universiteiten kunnen worden geladen.

De belangrijkste besparingen zijn als volgt samen te vatten:

- de onderindexering van alle componenten binnen de basisfinanciering (werkings-, investerings- en sociale toelagen). In een lage-inflatie omgeving leidt dit tot een geleidelijke erosie van de uitkeringen, in de recente hoge-inflatie omgeving heeft dit een erg grote en snelle impact.
- het niet toekennen van de decretaal voorziene kliks in 2015, 2016, 2021 en 2023;
- het minstens tot 2024-2025 uitstellen van de decretaal voorziene groeipaden in 2016 en 2021;
- het doorvoeren van een reeks lineaire besparingen in 2011 en 2015.

De impact van de besparingen op het hoger onderwijs is bijzonder groot. In 2022 ontvingen de universiteiten en hogescholen samen 349,5 miljoen euro minder basisfinanciering dan ze hadden moeten ontvangen als de Vlaamse Regering haar decretale verplichtingen onverkort had toegepast sinds 2008. Voor de universiteiten alleen betekent dit dat in de afgelopen tien jaar de financiering per student voor de universiteiten daalde van 8.315 euro in academiejaar 2012-2013 naar 7.777 euro<sup>12</sup> in 2021-2022. Deze negatieve evolutie wordt bovendien versterkt door een sterke stijging van de uitgaven ten gevolge van de energiecrisis en door de grote budgettaire impact van de geplande verhoging van de federale pensioenleeftijd in 2025 en 2030, die grote druk zet op aanstellingen en bevorderingen. Bovendien worden de universiteiten verplicht om het aantal studenten in hun opleidingen geneeskunde en tandheelkunde aanzienlijk uit te breiden zonder dat het hiervoor benodigde volume aan financiering overeenkomstig toeneemt.

De universiteiten hebben de continue besparingsgolven tot op heden steeds geabsorbeerd. In de praktijk betekent dit steeds meer studenten opleiden met in verhouding steeds minder omkadering. De student-staf ratio's zijn daardoor in Vlaanderen uitgegroeid tot bij de hoogste van Europa, wat een nadelige impact heeft op de leer- en werkomstandigheden. Willen de universiteiten hun kwaliteitsvol aanbod blijven waarborgen, dan moet de basisfinanciering dringend hersteld worden. Daarnaast erodeert ook de omkadering voor de universitaire onderzoeksactiviteiten, terwijl deze in sterk stijgende lijn gaan.

Uit de totale besparing van 349,5 miljoen euro (opgebouwd sinds 2008) vindt ca. 136 miljoen haar oorsprong in de periode 2020-2022. De recente besparingen zijn niet meer absorbeerbaar. De financiële middelen volstaan niet meer en de nieuwe meerjarenbegrotingen van alle universiteiten kleuren onheilspellend rood. Het alarmpeil is overschreden.

Het is bijgevolg imperatief dat de Vlaamse Regering haar sociaal contract gestand doet en achter het principe van publieke financiering voor de maatschappelijke opdracht van het hoger onderwijs blijft staan. De waargenomen urgentie moet vertaald worden in dringende actie. De besparingen en de systematische onderindexering van de voorbije periode dienen structureel te worden rechtgezet, en de Vlaamse Regering moet door een correcte uitvoering van de in het financieringsdecreet ingebouwde mechanismen een stabiele financiering voor de volgende regeerperiode waarborgen.

Het loslaten van het sociaal contract met het hoger onderwijs zou bijzonder nefast zijn. In dat geval zou de private financiering van het hoger onderwijs substantieel moeten toenemen en wordt onder meer een discussie ten gronde over de (verhoging van de) studiegelden onvermijdelijk. Het mag duidelijk zijn dat de universiteiten zelf geen vragende partij zijn om het principe van publieke financiering los te laten.

2

# PRIORITEITEN VOOR DE REGEERPERIODE 2024-2029



## STRUCTUREEL HERSTEL VAN DE BASISFINANCIERING

De Vlaamse universiteiten engageren zich om de kwaliteit van hun onderwijs, onderzoek en innovatie, en maatschappelijke dienstverlening op peil te houden en verder toekomstbestendig te versterken en zo bij te dragen tot meer welzijn en welvaart in Vlaanderen. Dit engagement kan evenwel enkel worden gehonoreerd indien de Vlaamse Regering haar decretaal vastgelegde verplichtingen inzake de publieke basisfinanciering van het hoger onderwijs nakomt en zo zorgt voor de nodige stabiliteit en voorspelbaarheid. Daarnaast is het cruciaal dat de Regering de besparingen en onderindexering uit het verleden rechtzet.





## 1. ONDERINDEXERING

In 2022 ontvingen de Vlaamse universiteiten en hogescholen ingevolge de onderindexering samen 194,7 miljoen euro minder dan waar ze recht op hadden bij een onverkorte toepassing van de decretaal ingeschreven indexeringsmechanismen sinds 2008. De onderindexering impacteert de werkings-, investerings- en de sociale toelagen van de hogeronderwijsinstellingen.

De werkingstoelagen van de universiteiten omvatten een component personeel (80%) en een component werking (20%). Tot en met 2022 werd de indexering van de personeelskredieten bepaald op basis van de vooraf geraamde evolutie van de gezondheidsindex. Dit leidde ertoe dat eventuele oplopende inflatie in de tweede jaarhelft niet gecompenseerd werd. Ook voordien, maar zeker in de hoge inflatiecontext van 2021 en 2022 heeft de onderindexering van de werkingstoelagen een erg grote impact gehad op het hoger onderwijs. Vanaf 2023 zal een aanpassing van het indexeringsmechanisme gelukkig wat soelaas brengen: de personeelscomponent van de werkingstoelage wordt vanaf 2023 met 2% geïndexeerd telkens wanneer de spilindex overschreden wordt. Op deze manier zullen de werkingstoelagen de stijging van de loonkosten in principe beter volgen. Een substantiële rechtzetting van de onderindexering uit het verleden dringt zich echter op, gelet op de recurrente doorwerking in de basisbedragen waarop de basisfinanciering wordt berekend. De werkingscomponent is sinds 2012 niet meer geïndexeerd.

Bijzondere aandacht verdienen de sociale toelagen die de universiteiten en de hogescholen ontvangen om de kosten van de studentenvoorzieningen te dekken. Deze sociale toelagen kennen een verhouding personeel/werking van 50%/50%, waardoor deze extra zwaar worden getroffen door het niet-indexeren van het werkingsluik (5,1 miljoen euro voor universiteiten en hogescholen samen in 2022), en dit in een context waarin steeds meer studenten een beroep (moeten) doen op sociale voorzieningen voor ondersteuning als huisvesting, voeding, of fysiek of mentaal welzijn.

De universiteiten vragen aan de Vlaamse Regering dat zij de onderindexering uit het verleden integraal rechtzet, en dat zij voor de toekomst de decretaal voorziene indexeringsmechanismen onverkort toepast. Zij vragen ook dat de Regering een bijzondere correctie doorvoert in de financiering van de sociale toelagen.



## 2. KLIKS

Het financieringsdecreet voorziet een mechanisme dat er voor zorgt dat de financiering de evolutie in de studentenaantallen (gedempt en met vertraging) volgt. Samengevat komt het zogenaamde klikmechanisme erop neer dat de financiering met 2% toeneemt (of afneemt) wanneer het aantal studenten met 2% of meer toeneemt (of afneemt). Door het overslaan van de kliks in 2015, 2016 en 2021 ontvingen de Vlaamse universiteiten en hogescholen in 2022 samen 73,8 miljoen euro minder dan waar ze recht op hadden bij een onverkorte toepassing van het decretaal ingeschreven financieringsmechanisme. 51,3 miljoen euro van dit bedrag heeft betrekking op de universiteiten. Bovendien zal in 2023 de klik nogmaals worden overgeslagen voor de universiteiten.

De universiteiten vragen aan de Vlaamse Regering dat zij een compensatie doorvoert voor de uitgestelde kliks uit het verleden en dat zij het decretaal bepaalde klikmechanisme in de toekomst onverkort toepast. De kwaliteit van onze opleidingen komt in het gedrang terwijl de werkdruk voor de docenten ondraaglijk wordt.



## 3. INFRASTRUCTUUR

De financiering van de infrastructuur van de universiteiten is altijd al een zorgenkind geweest. De voorbije jaren is de situatie echter nog sterk verslechterd door nieuwe eisen voor onderwijsgebouwen, mede ten gevolge van de coronacrisis, nieuwe veiligheids- en klimaateisen, en de drastische stijging van de prijzen in de bouwsector. De zware onderinvesteringen uit het verleden, maar ook nieuwe vereisten op het vlak van klimaatneutraliteit en digitalisering stellen de toestand nog meer op scherp. De huidige, overigens niet-geïndexeerde investeringstoelage voor de universiteiten bedraagt ca. 34 miljoen euro, een peulschil ten aanzien van de 189 miljoen euro aan investeringen die jaarlijks nodig zijn om het patrimonium alleen nog maar in stand te houden<sup>13</sup>. Tot op heden zochten de universiteiten binnen de eigen begrotingen maximaal naar oplossingen, maar gezien de diverse besparingen zijn de grenzen qua financiële draagkracht bereikt. Extern lenen is maar zeer beperkt een optie, aangezien er geen cashflows zijn waaruit deze leningen zouden kunnen worden terugbetaald gezien de basisfinanciering in elk geval al ontoereikend is.

De universiteiten vragen aan de Vlaamse Regering dat zij de investeringstoelage substantieel en structureel verhoogt. Zij vragen een inhaalfinanciering voor het aanpassen van onderwijsgebouwen aan de nieuwe technologische realiteit en een inhaalfinanciering voor het verduurzamen en klimaatneutraal maken van hun gebouwen.

De universiteiten vragen aan de Vlaamse Regering tevens dat zij complementair aan de investeringstoelagen die deel uitmaken van de basisfinanciering, voorziet in bijkomende financiering. Dat kan bijvoorbeeld door de creatie van een nieuw structureel financieringskanaal voor onroerende onderzoeksinfrastructuur ten laste van de budgetten voor onderzoek en ontwikkeling. Daarnaast moet het universitair patrimonium ook in aanmerking komen voor financiering vanuit andere beleidsdomeinen, zoals leefmilieu.



#### 4. OVERHEAD

De Vlaamse universiteiten zijn zeer succesvol in het competitief verwerven van externe onderzoeksfinanciering. Dat groeiend volume aan onderzoeksprojecten stelt grote uitdagingen aan de exploitatie van de universiteiten, zowel op het vlak van (onderzoeks)infrastructuur en nutsvoorzieningen, als in functies zoals onderzoekscoördinatie, personeelsdienst en financiële dienst. De uitvoering van de projecten brengt met andere woorden heel wat indirecte kosten mee, kosten die niet rechtstreeks aan een individueel project toe te wijzen zijn omdat ze geïntegreerd zijn in de algemene werking van de universiteit. De Vlaamse overheid beperkt het overheadpercentage op een aantal projecttypes die door de Vlaamse Gemeenschap worden gefinancierd al sinds 1993 tot maximum 10%, terwijl berekeningen aantonen dat dit percentage boven 30% zou moeten liggen. Dit is niet alleen erg nadelig maar ook bijzonder laag in vergelijking met de percentages die worden gehanteerd binnen bijvoorbeeld de Europese onderzoeksprogramma's (25%). In overleg met de Vlaamse overheid werd in de tweede jaarhelft van 2022 een aanpassing van de regelgeving uit 1993 voorbereid. Daarbij wordt een verhoging van het toegelaten percentage voor indirecte kosten beoogd tot maximum 20%.

Bijzondere aandacht vraagt de ontoereikende vergoeding van amper 6% voor indirecte kosten binnen het Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek (FWO) en de Bijzondere Onderzoeksfondsen (BOF). Een verhoging van dit percentage is essentieel, maar kan pas gebeuren indien bijkomende middelen ter beschikking worden gesteld, zodat de financiering van onderzoeksprojecten niet in het gedrang komt.

De universiteiten vragen aan de Vlaamse Regering dat zij het regelgevend kader inzake overheadpercentages dringend actualiseert en het percentage optrekt naar maximum 20%.

De universiteiten vragen aan de Vlaamse Regering ook dat zij werk maakt van een groeipad voor de vergoeding van indirecte kosten binnen de BOF- en FWO-financieringskanalen.



#### 5. MEERJARENBEGROTING

Onderindexering en het uitstellen van de kliks verklaren meer dan 75% van de besparingen op de basisfinanciering in het hoger onderwijs. Hiernaast nam de Vlaamse overheid nog bijkomende besparingsmaatregelen. Het gaat daarbij in essentie om het uitstellen van de groeipaden voor praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek (PWO, enkel voor hogescholen), aanvullende onderzoeksmiddelen (AOM) en Zelfstandig Academisch Personeel (ZAP) naar aanleiding van de integratie van de academiserende opleidingen in de universiteiten, alsook om lineaire besparingen in 2011 en 2015 en een reeks kleinere besparingen. Door deze overige besparingen ontvingen de Vlaamse universiteiten en hogescholen in 2022 samen 80,9 miljoen euro minder dan waar ze recht op hadden bij een onverkorte toepassing van het decretaal ingeschreven financieringsmechanisme. Nog los van de financiële impact zorgen de besparingen ervoor dat de universiteiten zeer moeilijk kunnen plannen op langere termijn. Zij anticiperen immers op (besliste) middelen/groeipaden, en investeren en werven (al dan niet statutair) personeel aan. Wanneer de voorziene middelen dan uiteindelijk toch niet worden toegekend, dient er onherroepelijk te worden bespaard. Dit gebrek aan financiële stabiliteit maakt het onmogelijk om internationaal erkende kwaliteit te blijven realiseren in onderwijs, onderzoek en innovatie, en maatschappelijke dienstverlening, en als competitieve actor te blijven presteren in het globale innovatie-ecosysteem.

De universiteiten vragen dat de Vlaamse Regering haar broodnodige budgettaire injecties in de basisfinanciering bij het begin van de regeerperiode voor de volle vijf jaar vastlegt in een meerjarenbegroting, zodat een voorspelbaar kader ontstaat, en dat zij deze financiële engagementen ook onverkort gestand doet.

De universiteiten vragen dat de Vlaamse Regering de decretaal vastgelegde groeipaden alsnog honoreert.



## NIEUW EN EVENWICHTIGER GROEIPAD VOOR ONDERZOEK EN ONTWIKKELING

De Vlaamse universiteiten engageren zich in het bijzonder:

- om excellentie te blijven nastreven in alle onderzoek dat zij verrichten, ongeacht de financieringsbron. Zij kijken erop toe dat dit onderzoek plaatsvindt met inachtneming van ethische standaarden en naleving van wettelijke bepalingen, waaronder het respect voor internationale sanctieregimes. Integer onderzoek van hoge kwaliteit is de voedingsbodem voor een zichzelf continu verrijkend onderwijsklimaat en draagt bij tot meer welzijn en welvaart in Vlaanderen.
- om voluit de kaart te blijven trekken van internationalisering. Kruisbestuiving met buitenlandse partners leidt tot verrijkende nieuwe inzichten en de samenwerking op zich tilt het niveau van ons onderzoek mee op naar nieuwe hoogten. Het stijgend succes van onze universiteiten in het aantrekken van Europese en andere internationale onderzoeksfinanciering gaat niet onopgemerkt voorbij in het buitenland en leidt ertoe dat buitenlandse onderzoekers meer aangetrokken worden door ons wetenschaps- en innovatie-ecosysteem.
- om de binnen Vlaanderen tot stand gekomen interuniversitaire onderzoeks-samenwerking verder vorm te geven. Het samenbrengen van middelen uit de Bijzondere Onderzoeksfondsen binnen het iBOF-kanaal creëert nieuwe partnerschappen en vormt een opstap naar verdere internationale samenwerking.
- om het brede publiek te blijven informeren over de resultaten van hun deels met publieke middelen gefinancierd onderzoek, en hen te blijven betrekken bij grootschalige burgeronderzoeksprojecten.



### 6. INVESTERINGSNORM

Vlaanderen haalt sinds 2019 eindelijk de 3%-norm die stelt dat 3% van het Bruto Binnenlands Product (BBP) geïnvesteerd dient te worden in onderzoek en ontwikkeling. Deze gaat uit van 1% investeringen door de overheid en 2% investeringen door de privésector. De universiteiten zijn dankbaar dat de Vlaamse Regering van investeringen in onderzoek en innovatie in budgettaire moeilijke tijden een speerpunt blijft maken. Zij zijn tegelijk ongerust dat de voor 2024 in het kader van de Vlaamse meerjarenbegroting in het vooruitzicht gestelde structurele budgettaire opstap in vraag wordt gesteld. Zij stellen ook vast dat het niveau aan overheidsfinanciering voor 2022 wellicht niet boven 0,78% zal uitkomen.

Vlaanderen mag niet zelfgenoegzaam worden. Andere innovatieleiders binnen Europa verhogen hun budgetten voor onderzoek en innovatie en de Europese Commissie pleit intussen voor 1,25% investeringen in onderzoek en innovatie door de overheid<sup>14</sup>.

De universiteiten vragen dat de Vlaamse Regering de historische inspanningen inzake investeringen in onderzoek en ontwikkeling consolideert en bij aanvang van de nieuwe regeerperiode een nieuw ambitieus groeipad uittekent met als uiteindelijke doelstelling om minstens de 1%-norm te halen.



### 7. ONDERINDEXERING

Niet alleen de basisfinanciering/werkingstoelagen werden te weinig geïndexeerd, ook voor de onderzoeksmiddelen zoals de BOF-, IOF- en OJO-toelagen werd het wettelijk voorziene indexeringsmechanisme niet volledig uitgevoerd: de toelagen volgen de indexevolutie niet, noch voor het luik personeel, noch voor het luik werking. Het BOF en het IOF verliezen zo in 2022 samen 22,9 miljoen euro ten opzichte van wat toegekend zou moeten worden volgens het BOF- en IOF-besluit (geleidelijk opgebouwd sinds 2008). De reële effecten van de stijging van loon- en werkingskosten op de middelen voor projecten en mandaten zijn echter opmerkelijk groter en voor elk van de universiteiten zorgwekkend groot. Daarenboven heeft de onderindexering een recurrente impact op de samenstelling van de enveloppes voor BOF en IOF<sup>15</sup>.

De universiteiten vragen aan de Vlaamse Regering minimaal een structurele compensatie van de onderindexering van BOF-, IOF- en OJO-toelagen om de onderzoekspositie van Vlaanderen te kunnen vrijwaren.

De universiteiten vragen ook dat de Vlaamse Regering het wettelijk voorziene indexeringsmechanisme in de toekomst onverkort toepast.



## 8. EVENWICHT

Investeren in elk onderdeel van de kennisketen brengt op. Vlaanderen kent financiering voor fundamenteel onderzoek via BOF en FWO, valorisatiegericht onderzoek via IOF en VLAIO en coaching en begeleiding van jonge onderzoekers via OJO-middelen. De aanzienlijke toename van de overheidsfinanciering in de gehele kennisketen kan niet verhelen dat deze deels ten koste is gegaan van de financiering van niet-gericht, fundamenteel onderzoek. Zo is de verhouding tussen niet-gericht en gericht onderzoek geëvolueerd van ca. 60/40 in 1995 naar ca. 45/55 in 2022<sup>16</sup>. Innovatie kan nochtans maar vruchten dragen indien ze kan voortbouwen op een voldoende kritische massa aan fundamenteel onderzoek. Prioritair investeren in onderzoek dat valoriseerbaar is op korte termijn is vanuit politiek oogpunt misschien wel interessant, maar het put stilaan de voedingsbodem voor valorisatie op langere termijn uit. Dit wordt des te belangrijker nu ook vele externe en internationale financieringsinstanties volop de valorisatiekaart trekken.

De universiteiten vragen dat de Vlaamse Regering bij het uittekenen van haar hernieuwd groeipad voor de periode 2024-2029 het budgettaire evenwicht tussen niet-gericht en gericht onderzoek herstelt.



## 9. FISCALITEIT

De federale gedeeltelijke vrijstelling van doorstorting van bedrijfsvoorheffing voor onderzoekers is een zeer belangrijke hefboom voor het stimuleren van innovatie in ons land. Dat geldt des te meer in de context van hogere loonkosten in vergelijking met onze buurlanden. Het Planbureau heeft de additionaliteit van deze maatregel op de O&O-inspanningen van universiteiten en ondernemingen in het verleden al herhaaldelijk aangetoond.

De universiteiten vragen dat de Federale Regering de bestaande maatregelen in het kader van de aangekondigde fiscale hervormingen minstens consolideert en waar mogelijk uitbreidt en daarbij ook ten volle de cruciale bijdrage aan onderzoek en innovatie van de universitaire ziekenhuizen honoreert.



## 10. OPEN SCIENCE

Inspelend op de urgentie van een Vlaams Open Science-beleid in een Europese setting, besliste de Vlaamse Regering in 2019 om hier periodiek 5 miljoen euro in te investeren. Om concreet vorm te geven aan het beleid rond Research Data Management en Open Science werd de Flemish Open Science Board (FOSB) opgericht, waarbij zowel op instellingsniveau als bij FOSB geïnvesteerd wordt in zowel ondersteuning door data stewards als in gefedereerde infrastructuur voor opslag, beheer en archivering van onderzoeksdata en de aansluiting op de European Open Science Cloud (EOSC).

De universiteiten vragen dat de Vlaamse Regering de financiële ondersteuning van deze inspanningen verderzet, uitbreidt en permanent maakt, aanvullend aan de investeringen die door de instellingen conform hun strategische en organisatorische beslissingen recurrent gebeuren.



## TOEGANKELIJK EN TOEKOMSTGERICHT HOGER ONDERWIJS

De Vlaamse universiteiten engageren zich in het bijzonder:

- om de kwaliteit te blijven borgen van een onderwijsaanbod van internationaal toonaangevend niveau.
- om de inspanningen om toekomstige studiekeuzers voor te bereiden op hogere studies te continueren en te optimaliseren. Zij blijven het bestaand instrumentarium aan oriënteringstools inzetten en verfijnen deze waar nodig.
- om de studievoortgang te bewaken en waar nodig remediërend op te treden ten aanzien van studenten.
- om studenten en personeel een veilige en ondersteunende leer- en leefomgeving aan te bieden en blijvend in te zetten op de optimalisering van het bestaande instrumentarium, en te zorgen voor een transparante communicatie. De universiteiten hanteren een politiek van enerzijds preventie van grensoverschrijdend gedrag en anderzijds, wanneer grensoverschrijdend gedrag zich alsnog voordoet, een reactieve aanpak.
- om een rationeel opleidingsaanbod aan te bieden via een interuniversitair programmatiemodel.
- om blijvend kwaliteit en professionaliteit te bieden voor de opleidingsinitiatieven op het vlak van levenslang leren, ongeacht het gebrek aan financiering hiervoor door de overheid.



### 11. STUDIEKEUZE

Een goede start in het hoger onderwijs vraagt een bewuste reflectie over de studiekeuze, in het belang van de student. Mede in het licht van de stijgende aantallen studenten dringt een volgehouden aandacht voor het studiekeuze-proces en de toeleiding naar het hoger onderwijs zich meer dan ooit op. Het informeren van studiekeuzers en het geven van gewogen en eerlijke boodschappen is een gedeelde opdracht met het leerplichtonderwijs. De universiteiten zetten hier op in via het instellingseigen aanbod en de instrumenten die nu al in het continuüm tussen secundair en hoger onderwijs worden gehanteerd, zoals de decretaal ingeschreven starttoetsen met verplichte remediëring.

De universiteiten vragen dat de Vlaamse Regering blijft voorzien in een adequate financiering voor het onderzoek en de omkadering van de door haar decretaal vastgelegde maatregelen zoals de starttoetsen. Instrumenten die mee richting geven aan de keuzes die vele tienduizenden jongeren jaarlijks maken, dienen immers op een valide wetenschappelijke basis te steunen en op een professioneel begeleide manier ingezet te worden.



### 12. RATIONEEL AANBOD

Het realiseren van een effectief en efficiënt opleidingsaanbod is en blijft voor de universiteiten een belangrijk bestuurlijk aandachtspunt in het kader van de permanente zorg om kwalitatief hoogstaand onderwijs. De beperkte middelen dwingen de universiteiten tot een beleid gericht op efficiëntie en zuinigheid en nopen ertoe om goed na te denken over het aanbod. De universiteiten hebben zich de afgelopen jaren unaniem en interuniversitair georganiseerd om een rationeel aanbod te waarborgen, en zij zullen dit ook in de toekomst blijven doen.

De universiteiten vragen dat de Vlaamse Regering het programmatiemodel dat de universiteiten in consensus hebben uitgewerkt mee zou onderschrijven en dat zij daartoe de nodige regelgevende stappen zet.



### 13. LERARENOPLEIDING

Toekomstgericht onderwijs richt zich ook op het opleiden van de leraren van morgen. De lerarenopleidingen zijn vanuit het perspectief van het versterken van de aantrekkelijkheid van de opleiding en het inperken van een te snelle uitstroom uit het beroep een belangrijke partner. De universiteiten vragen aandacht voor een doeltreffend beleid waarbinnen de kwaliteit van opleiden en de sterke gerichtheid op vakexpertise en vakdidactiek in de educatieve masters erkend en gevaloriseerd worden, net als de inzetbaarheid in het leerplichtonderwijs, met inbegrip van het basisonderwijs. Wat betreft aanvangsbegeleiding en professionalisering vragen zij om structurele ruimte vrij te maken, in samenspraak met alle betrokken partners en in het teken van samenwerking.

De universiteiten vragen dat de Vlaamse Regering een doeltreffend beleid uittekent met aandacht voor de inzetbaarheid van het masterprofiel op schoolniveau.



### 14. ONDERSTEUNING VAN STUDENTEN

De universiteiten worden geconfronteerd met een structureel tekort aan betaalbare studentenhuisvesting, niet alleen voor binnenlandse, maar ook voor internationale studenten. Zij pleiten ervoor dat overheid, steden, hogeronderwijsinstellingen en de private vastgoedsector de handen in elkaar slaan om op korte termijn tot structurele oplossingen te komen.

De universiteiten hebben doorheen de jaren via hun diensten Studentenvoorzieningen een uitgebreid aanbod uitgewerkt om studenten die er nood aan hebben zo adequaat mogelijk te ondersteunen. Dit omvat niet alleen financiële, maar onder andere ook psychologische ondersteuning. Ook na de coronacrisis blijft het aantal studenten dat om hulp komt aankloppen in stijgende lijn gaan. De studentenvoorzieningen vormen eveneens een instrument voor het voeren van een inclusief beleid dat tegemoet komt aan de toenemende diversiteit in het hoger onderwijs en bijdraagt tot een verwelkomende omgeving.

De universiteiten vragen dat de Vlaamse Regering op korte termijn initiatief neemt om een masterplan uit te rollen dat de capaciteit, betaalbaarheid en kwaliteit van studentenhuisvesting ten goede komt.

In de context van een stijgende vraag vanwege de studenten, vragen de universiteiten dat de Vlaamse Regering voldoende middelen voorziet om studentenvoorzieningen op een kwalitatief hoogstaand en betaalbaar niveau te kunnen blijven waarborgen. Zij vragen hiervoor de mogelijkheid om goedkope leningen aan te gaan en/of vragen middelen om zelf huisvesting te kunnen voorzien.



De Vlaamse universiteiten engageren zich in het bijzonder:

- om hun internationale werking te blijven enten op een waardenkader dat stoelt op principes als de vrijheid van onderzoek, ethiek en integriteit, de excellentie van onderzoek, gendergelijkheid, open science, de bescherming van intellectuele eigendom en persoonsgegevens, de creatie van maatschappelijke en economische meerwaarde, verantwoordelijkheid en solidariteit op sociaal en milieuvlak, en risicomanagement.
- om hun personeelsleden gericht te informeren, te sensibiliseren en te begeleiden bij mogelijke risico's die kunnen ontstaan ten gevolge van een internationaal partnerschap.
- om hun troeven inzake onderwijs, onderzoek en maatschappelijke dienstverlening internationaal actief uit te dragen door aanwezigheid op internationale toonmomenten en zo bij te dragen tot een grotere internationale uitstraling van Vlaanderen.
- om hun solidariteit internationaal te helpen uitdragen door institutionele samenwerkingen in de rest van de wereld gericht op duurzame ontwikkeling en op capaciteitsversterking bij partnerinstellingen in het Globale Zuiden en door het bieden van een veilige thuishaven aan bedreigde wetenschappers, docenten en studenten.
- om zich bij hun beleid inzake internationale mobiliteit van staf en studenten maximaal te laten leiden door de principes van inclusiviteit van ondervertegenwoordigde kansengroepen en duurzame reismobiliteit.



## 15. TAAL

De huidige taalregeling in het hoger onderwijs in Vlaanderen belemmert de instroom van buitenlands talent op het niveau van het Zelfstandig Academisch Personeel. Dit is een remmende factor in de *war for talent* waarbij werkgevers binnen en buiten de academische wereld dringend op zoek zijn naar buitenlandse hooggeschoolde werknemers.

De universiteiten vragen dat de Vlaamse Regering de mogelijkheid creëert om in nauw overleg met het bedrijfsleven en de universiteiten een aantal welomschreven pilootprojecten op te zetten voor een meer pragmatische toepassing van de taalregeling, met bijzondere aandacht voor het aantrekken van meer ervaren academici die een vaste benoeming elders nooit zullen opgeven voor een traject dat vaste benoeming afhankelijk maakt van beheersing van de Nederlandse taal op hoog niveau. Op die manier kan worden tegemoet gekomen aan de nood om hooggekwalificeerde werknemers uit het buitenland aan te trekken. Tevens wordt vermeden dat wetenschappelijk toptalent sneller voor een andere bestemming dan Vlaanderen kiest.



## 16. BUITENLANDS TALENT

Het bestendigen en versterken van de internationale inbedding van het hoger onderwijs moet gepaard gaan met de nodige aandacht voor kennismigratie via het aantrekken van hooggekwalificeerde werknemers uit derde landen<sup>17</sup> en voor kennisveiligheid binnen internationale partnerschappen. Deze prioriteiten worden expliciet gedeeld met het bedrijfsleven<sup>18</sup>.

Met de invoering van de gecombineerde woonwerkvergunning (*single permit*) is er werk gemaakt van een meer geïntegreerd economisch migratiebeleid. De aangepaste wetgeving is evenwel nog niet optimaal voor het gericht aantrekken van buitenlandse onderzoekers uit derde landen. Dit is nochtans essentieel gelet op de toenemende krapte aan hooggekwalificeerd personeel op de arbeidsmarkt. De *single permit* vereist een geïlied samenspel tussen de universiteiten als onthaalinstellingen, steden en gemeenten, gewestelijke migratiediensten, de Belgische consulaire posten in het buitenland en de dienst Vreemdelingenzaken.

Bij kennisveiligheid gaat het in de eerste plaats om ongewenste overdracht van gevoelige kennis en technologie. Overdracht is ongewenst als deze de nationale veiligheid of innovatiekracht van ons land aantast. Daarnaast gaat kennisveiligheid om heimelijke beïnvloeding van onderwijs en onderzoek door staten. Deze inmenging brengt de academische vrijheid en de sociale veiligheid in gevaar. Ook gaat het om ethische kwesties die een rol kunnen spelen bij samenwerking met landen die de grondrechten niet respecteren.

De universiteiten vragen dat de Vlaamse en de federale regeringen, elk binnen hun bevoegdheden, werk maken van een geïntegreerd beleid voor het aantrekken van buitenlands talent, onder meer door een verdere reductie van de administratieve doorlooptijden voor gecombineerde vergunningen (*single permit*), en het reduceren van de aflevertermijnen voor door de universiteiten gecertificeerde visumaanvragen. Zij vragen tevens dat de aangepaste immigratiewetgeving voor onderzoekers regelmatig wordt geëvalueerd met het oog op verfijning en bijsturing.

De universiteiten vragen dat de Vlaamse en federale regeringen dringend werk maken van de uitbouw van een uniek loket dat aan de universiteiten en andere publieke kennisactoren gevalideerd advies kan verstrekken voor het beperken van risico's bij het uitbouwen van internationale academische partnerschappen.



## 17. SAMENWERKING MET HET GLOBALE ZUIDEN

VLIR-UOS is het voornaamste platform voor academische samenwerking in het kader van duurzame ontwikkeling. Met middelen van de federale overheid fungeert zij als belangrijkste financier voor partnerschappen en beurzen tussen academici uit Vlaanderen en het Globale Zuiden. Door partnerschappen te ondersteunen die gericht zijn op wederzijdse capaciteitsontwikkeling, versterkt VLIR-UOS hogeronderwijsinstellingen wereldwijd zodat zij in staat zijn hun maatschappelijke rol van motor voor verandering effectief op te nemen. In 2021 daalde de Belgische bijdrage aan ontwikkelingssamenwerking naar 0,46% van het BNP, waardoor België onder het Europees gemiddelde van 0,49% duikt. De universiteiten en hogescholen schuiven het Europese gemiddelde als absoluut minimum naar voren, met 0,7% als ultieme ambitie.

De universiteiten vragen aan de Federale Regering dat zij haar budgettaire engagement voor universitaire ontwikkelingsamenwerking (UOS) minstens consolideert en zo mogelijk opnieuw verhoogt tot het niveau van 2014-2016.

De universiteiten vragen dat de Federale Regering de internationaal erkende kostenefficiëntie en de impact van het UOS-model erkent en van het momentum gebruik maakt om versneld werk te maken van administratieve vereenvoudiging.



## 18. MAXIMALE BELEIDSCOHERENTIE

Een kennisregio als Vlaanderen kan geen abstractie maken van de spelregels en regelgeving op andere bestuursniveaus. Voor de universiteiten en hun internationale partners is het van groot belang dat zij kunnen opereren binnen een werkbaar, betrouwbaar, voorspelbaar en transparant beleidskader. Dit is onder meer van kapitaal belang in dossiers als kennismigratie en kennisveiligheid, waar de bevoegdheden versnipperd zijn over verschillende beleidsniveaus (gewesten, federaal niveau, Europees niveau).

De universiteiten vragen dat de Vlaamse Regering bij het uittekenen van nieuwe regelgeving en instrumenten ter versterking van het Vlaamse kennispotentieel en de internationale uitstraling van de Vlaamse kennisregio een maximale coherentie nastreeft met de federale en Europese beleidskaders.

De universiteiten vragen dat de Vlaamse Regering verder werk maakt van administratieve vereenvoudiging. Prioritair daarbij zijn een reductie van de rapporteringsdruk en een engagement om bij omzetting van Europese regelgeving geen eigen strengere normen op te leggen (*no gold-plating*).



## SAMENVATTING

De Vlaamse universiteiten vervullen een drieledig opdracht inzake onderwijs, onderzoek en maatschappelijke dienstverlening. Zij leveren een kwalitatief hoogstaande en internationaal toonaangevende bijdrage tot welzijn en welvaart in onze regio. Zij zijn tevens uitstekend geplaatst om ons mee door de grote globale uitdagingen te helpen gidsen.

Voor hun drieledige publieke opdracht ontvangen de universiteiten publieke financiering. Dit is een bewuste keuze, die de overheid in 2008 heeft verankerd in het financieringsdecreet. Dit sociaal contract met de universiteiten staat onder zware druk door jarenlange aanhoudende besparingsgolven. Vooral de basisfinanciering is zwaar getroffen. Het alarmpeil is bereikt. In een context van oplopende onkosten en stijgende studentenaantallen kunnen de universiteiten geen bijkomende besparingen meer absorberen. Het is daarom hoog tijd om het sociaal contract te hernieuwen, de opgelopen verliezen maximaal te compenseren en het decretaal ingeschreven financieringsmechanisme toe te passen zoals het initieel werd bedoeld.

Met dit memorandum richten de universiteiten zich tot de toekomstige Vlaamse en federale beleidsmakers. Zij formuleren een reeks concrete eisen, maar stellen daar ook tastbare engagementen tegenover. De vragen aan de toekomstige regeringen situeren zich in vier clusters: basisfinanciering, financiering van onderzoek en ontwikkeling, toekomstbestendig onderwijs en slimmer internationaliseren.

Inzake basisfinanciering moet de systematische onderindexering uit het verleden worden gecompenseerd.

Het klikmechanisme, dat de financiering laat stijgen bij een significante toename van het aantal studenten, moet onverkort worden toegepast.

De gebouwinfrastructuur voor onderwijs en onderzoek heeft nood aan een structurele inhaalbeweging en uitbreiding van het aantal financieringskanalen. De indirecte kosten voor onderzoek moeten beter worden vergoed, onder meer door een verhoging van het overheadpercentage, zodat niet nodeloos wordt ingeteerd op de basisfinanciering.

Daarnaast vragen de universiteiten een voorspelbare en betrouwbare meerjarenbegroting, die uitgaat van een correcte toepassing van de decretaal verankerde financieringsmechanismen.

Vlaanderen blijft investeren in onderzoek en ontwikkeling, maar het aandeel van de overheid ligt nog altijd onder de beoogde doelstelling van 1%. Een nieuw ambitieus groeipad is aan de orde.

Willen wij de fundamentele voedingsbodem voor innovatie niet ondermijnen, dan dringt zich meer evenwicht op tussen de financiering van gericht en niet-gericht onderzoek.

De onderindexering van de onderzoeksfinanciering dient te worden weggewerkt. Open science moet voldoende aandacht en financiering krijgen.

Specifiek aan de Federale Regering vragen de universiteiten om de fiscale stimuli voor onderzoek en ontwikkeling minstens te behouden en waar mogelijk uit te breiden.





## EINDNOTEN

Het hoger onderwijs moet toegankelijk blijven en nog toekomstgericht worden. De instrumenten voor studiekeuzers moeten verder uitgebreid en voldoende gefinancierd worden.

Het aanbod aan opleidingsprogramma's kan rationeler door de toepassing van het door de universiteiten ontwikkelde programmatiemodel.

Om het lerarentekort mee te ondervangen moet er ook meer aandacht gaan naar de inzetbaarheid van masterprofielen op schoolniveau.

De studentenvoorzieningen worden best versterkt om het stijgend aantal studenten die ondersteuning nodig hebben adequaat te begeleiden.

De arbeidsmarkt schreeuwt om hooggekwalificeerde profielen. Die zullen steeds meer uit het buitenland moeten komen. De universiteiten en de bedrijven vragen unisono dat de taalregeling op een pragmatische manier en via proefprojecten wordt versoepeld zonder te raken aan het belang van het Nederlands als instructietaal.

De administratieve obstakels voor het aantrekken van buitenlands talent moeten geslecht worden; dat vergt een consistent samenspel tussen alle betrokken actoren op federaal en gewestelijk niveau.

Internationale samenwerking is bijzonder verrijkend, maar men mag niet blind zijn voor de risico's. De universiteiten vragen de federale en gewestelijke overheden in cocreatie een consistent kennisveiligheidsbeleid uit te tekenen.

De middelen voor universitaire ontwikkelingssamenwerking moeten opnieuw in stijgende lijn gaan om het engagement ten aanzien van het Globale Zuiden te kunnen realiseren.

Tenslotte vragen de universiteiten om maximale beleidscoherentie over de bevoegdheidsgrenzen heen.

<sup>1</sup> What kind of public expenditure is high in Belgium? A comparison with neighbouring countries | nbb.be

<sup>2</sup> <https://www.oecd.org/fr/education/resourcing-higher-education-in-the-flemish-community-of-belgium-3f0248ad-en.htm>

<sup>3</sup> De universiteiten erkennen dat er ook extra middelen zijn vrijgemaakt in de periode 2020-2022. Deze betroffen echter in grote hoofdzak eenmalige middelen waar ook extra inspanningen van de instellingen voor gevraagd werden. Belangrijkste elementen hieruit zijn het Voorsprongfonds, waarvoor eenmalig 60 miljoen euro werd vrijgemaakt, en een eenmalige bijdrage van 40 miljoen euro voor de evidente meerkosten ten gevolge van corona. Veruit de grootste recurrente injectie bestond uit 25,9 miljoen euro die toegekend werd in het kader van CAO VI, waar eveneens extra verplichtingen voor de universiteiten tegenover staan. Deze injecties zijn met andere woorden vele malen kleiner dan de besparingen.

<sup>4</sup> Voor concrete voorbeelden in zeer uiteenlopende toepassingsgebieden verwijzen wij naar de publicaties van de Technology Transfer Offices: Een wereld van verschil (2023) en Van idee naar Impact (2020).

<sup>5</sup> Personeelsstatistieken VLIR 2022, <https://vlir.be/publicaties/personeelsstatistieken/>

<sup>6</sup> <https://vlir.be/publicaties/impactstudie/>

<sup>7</sup> Rapport De economische effecten van internationalisering in het hoger onderwijs, 2020, <https://www.internationalisering.vluhr.be/studies-en-projecten/rapport-de-economische-effecten-van-internationalisering-in-het-hoger-onderwijs>

<sup>8</sup> <https://corporate.flandersinvestmentandtrade.com/nl/nieuws/buitenlandse-investeringen-2022>

<sup>9</sup> Vlaams Indicatorenboek, figuur 12, <https://www.vlaamsindicatorenboek.be/6.5.13>

<sup>10</sup> Vlaams Indicatorenboek, tabel 29, <https://www.vlaamsindicatorenboek.be/6.5.15>

<sup>11</sup> <https://www.ewi-vlaanderen.be/sites/default/files/2023-04/Resultaten%20wetenschapsbarometer%202022%20-%20Volledige%20versie.pdf>

<sup>12</sup> Bedragen in reële termen, gecorrigeerd voor prijspeil 2013.

<sup>13</sup> Dit bedrag is berekend op basis van het afschrijvingsritme (3%) van de verzekerde nieuwbouwwaarde.

<sup>14</sup> [https://research-and-innovation.ec.europa.eu/news/all-research-and-innovation-news/commission-adopts-proposal-pact-research-and-innovation-europe-2021-07-16\\_en](https://research-and-innovation.ec.europa.eu/news/all-research-and-innovation-news/commission-adopts-proposal-pact-research-and-innovation-europe-2021-07-16_en) <https://www.euractiv.com/section/politics/news/finland-to-increase-research-funding-to-4-of-the-gdp/>

<sup>15</sup> De universiteiten waarderen dan ook de éénmalige injectie van € 17 mio die via de begrotingsaanpassing 2023 wordt toegekend in het kader van de inflatie-impact op de lopende onderzoeksprojecten van BOF en IOF. Helaas houdt deze éénmalige compensatie nog altijd in dat het grootste deel van de impact van de inflatie door de instellingen zelf gedragen zal moeten worden.

<sup>16</sup> Cijfers begrotingsopmaak 2022, Speurgids EWI 2022, pp. 179-182, <https://www.ewi-vlaanderen.be/speurgids>

<sup>17</sup> Zie bijvoorbeeld het VARIO-advies <https://www.vario.be/nl/adviezen-rapporten/advies-1-internationaal-toptalent-aantrekken-en-verankeren>

<sup>18</sup> <https://vlir.be/publicaties/pleidooi-voor-slimmer-internationaliseren/>



## COLOFON

Het verkiezingsmemorandum 2024 van de Vlaamse universiteiten is gepubliceerd in elektronische versie en is als download beschikbaar op de website: [www.vlir.be](http://www.vlir.be) (rubriek publicaties).

Voor meer informatie, kan u contact opnemen met de VLIR via onderstaande kanalen.

**verantwoordelijke uitgever:** Koen Verlaeckt, secretaris-generaal

**Vlaamse Interuniversitaire Raad**  
Ravensteingalerij 27 bus 6, 1000 Brussel  
T. +32 (0)2 792 55 00  
[administratie@vlir.be](mailto:administratie@vlir.be)  
[www.vlir.be](http://www.vlir.be)

D/2023/2939/2

